

från detta sekels början, sedan historien lade finska folkets öden i dess egna händer.

Framtidens utseende är alltså gifvet. Den, som sålunda vet, att målet måste vinnas, den kan med lugnt mod arbeta för detsamma, lemnande i Guds hand, om det om något eller några decennier förr eller senare uppnås. För människans otålighet är väl detta ofta tungt, emedan hvar och en gerna önskar att lefva på denna jord, tills målet för hans sträfvanden är hunnet. Men få äro de, hvilka denna lyckliga lott är beskärd. De flesta människor måste och skola arbeta för en framtid, 10 hvilken deras öga aldrig får skåda, lugnt lemnande arbetet i andra händer, då de nedlägga vandringsstafven. Till arbetarens antal har jag hört i ganska ringa mon, men jag har åtminstone med kärlek följt arbetet åt. Jag är bland oss alla den, som mycket snart kommer att skiljas. Men jag går hädan med orubblig, fast förtröstan, att målet icke endast skall vinnas, utan att redan herrarne skola se sig stå detsamma mycket närmare, än det var mig förunnadt. Då I engång kommen till min ålder, de, som så länge lefva, skolen I förvånas öfver, huru kraftigt arbetet fortgått, och huru hastigt resultat hafva vunnits, hvilka I nu 20 knappt vågat drömma om. Huru kort väg vi än hittills kommit, har dock mitt lifs erfarenhet varit denna. Jag kunde i den åldern, i hvilken I nu ären, icke ana till all den glädje, mitt öga sedan fått bevittna.

Rätt hjertligt tackar jag herrarne för besöket och sången och ber om förlåtelse för att jag så länge upptagit herrarne.»

62 OM STUDENTENS PLIGTER

Finska Studenten, Helsingfors 1875

30 Helsning till nykomna.

Ord, Österbottniska Afdelningen tillegnade.

Att blifva Student, det har i all tid fyllt den vordne skolgossens bröst med fröjd, desto lifligare och renare med ju bättre medvetande om uppfylld pligt han lemnat skolan.

Öfvergångens betydelse är känd och medgifven. Den är en öfvergång från tvång till frihet. – I skolan lexans och disciplinens tvång; vid universitetet frihet i studier, vid valet af dessas föremål icke mindre än i bestämmandet af ordning och tid för desamma; likaså inom vida 40 gränser fritt afgörande öfver eget lefnadssätt.

Välvisse män hafva insett vådan af denna plötsliga öfvergång och därför förordat ett mellanstadium, på hvilket frihet och tvång i förening skulle vänja ungdomen vid den förras rätta användande. De forna gymnasierna torde väl icke hafva uppstått på grund af en sådan öfvertygelse hos de styrande, utan enkelt tillkommit af skäl, att för den 50 högre skolundervisningen endast ett fåtal läroanstalter voro behöfliga och kunde påkostas. Men deras fortvaro försvarades allmänt ur den anförda synpunkten. Och om nu skedda sammanslagning af gymnasium och skola har någon betydelse, så är det väl den, att man insett, att skoltvång och akademisk frihet numera icke utan ungdomens skada kunna stå tillsammans. Numera – ty att det, som i mensklighetens historia varit, haft en förnuftig grund för sin tillvaro, är ett axiom, hvars giltighet hvarje student skall lära sig inse och erkänna. Vid det ifrågavarande exemplet behöfver man blott ihågkomina, att skolläsningen fordorm började senare och fortgick långsamare, så att gym-

nasierna befolkades af redan till mognade år komna unge män, hvilkas vanliga fattigdom dessutom hindrade dem att oafbrutet följa med undervisningen. Ett friare sjelfstudium blef så en nödvändighet. Och i älsta tider, då gymnasierna hufvudsakligen voro teologiska läroanstalter, stodo alumnerna under tillsyn af samma myndighet, konsistorierna, af hvars afgörande äfven deras framtida medborgerliga ställning och verksamhet var beroende; hvarför äfven disciplinen då lättare kunde handhafvas, den större studiefriheten oaktadt. Läggom härtill, att allmänna seden då för tiden medgaf ett lefnadssätt, som i många stycken nu mera skulle anses för fridstörande och ohyfsadt.

10

Tiderna hafva förändrats. Läroämnenas antal har ökats; skolgången måste derföre börja tidigare, strängare vidhållas, men äfven vid en tidigare ålder afslutas för att lemna tid qvar åt universitetsstudierna. Den direkta öfvergången från skolan till universitetet har sålunda blifvit nödvändig, äfven om icke det efter hand inrotade sjelfsväldet vid gymnasierna skulle gjort dessas upphörande önskligt.

Så sker nu öfvergången oförmedlad från skoltvång till akademisk frihet. Att den är vådlig, det kan icke förnekas. Men det är egentligen icke denna öfvergång, som är vådlig, utan friheten sjelf. Ty friheten har alltid varit, är och skall förblifva mensklighetens största fara.

20

Den nya tiden har dock äfven medfört sina lättnader. Undervisningsmedlen äro nu rikare och vida bättre än fordom, der de rätt väljas och begagnas. Sistanförda utsago kan tillämpas också på nutidens undervisningsmetoder likväl med mera vigt lagd på det bifogade villkoret af förståndigt urval och klok tillämpning. Ty nyhetsbegär och ringaktande af erfarenhetens lärdomar hafva häri mycket förderfvat; och isynnerhet i vårt land hafva vexlande skolordningar och sättet att handhafva studentexamen jemte mångläseriet medfört mycken själlös utanläsning. Ett mera obetingadt loford förtjenar disciplinen i den moderna skolan, hvilken, understödd af större civilisation i det allmänna lefnadssättet, öfverhufvud fört skolungdomen till en fastare god sed.

30

Universitetet skall vara sätet för vetenskapliga studier. Detta gäller utan allt undantag. Härpå ligger all vigt i fråga om studentlivets sundhet. Finnes hos ungdomen vetenskapligt och litterärt intresse, då återstår intet att önska. Saknas det, då tillhör denna ungdom universitetet endast till namnet. När Franzén sjunger: »Student, det namnet säger flit», har han redan låtit kören upprepa: »Sanning, vi helga dig hjerta och röst.» Ty han visste det väl, att fliten är en sjelffallen verkan af vetandets intresse, och att för studenten ingen annan flit finnes än den, som har sin grund i sökandet af sanningen.

40

Det är detta vetandets intresse all skolundervisning skall möjliggöra och förbereda. Man kunde enkelt säga: skolan skall gifva lärjungen förmåga och håg att läsa, om icke med rätta en nyare tids skolundervisning härtill lagt: meddelandet af håg och förmåga att iakttaga, åskådningsofningen och naturstudierna, hvilka blifvit desto nödvändigare, ju mem barnet och ynglingen nu måste hållas vid boken. Medför dock icke lärjungen äfven från folkskolan håg att läsa och förmågan dertill, är hans undervisning förfelad, hvilka kunskaper och färdigheter han än må hafva inhemtat.

Men det vetande och intresse, lärdomsskolan bör meddela, är dock af annan art, än blotta läslusten, hågen att genom fortsatt läsning utvidga det i skolan meddelade vetandet; ehuru redan detta resultat, då läslusten hänför sig till det vetenskapliga vetandet, utgör så att säga det yttre kännetecknet på en duglig skolundervisning. Förefinnes nämligen denna håg och förmågan att tillfredsställa den, innebär detta, att

50

lärjungen äfven vunnit medvetande om, hvad vetenskap är, nämligen ett systematiskt vetande, ett vetande, som hvilar på bevisning.

Folkskolan och äfven borgarskolan afsluta sina lärjungars undervisningskurs. Om denna kommer att fortsättas i någon specialskola, är tillfälligt. Undervisningen i desamma kan och skall derfor afse endast inhemtandet af vetandet såsom tradition, med förlitande till denna såsom sanning. Endast i naturkunnighet och i ett eller annat tekniskt läroämne kan lärjungen manas till egen pröfning, nämligen att genom åskådningen vinna visshet, icke vetenskaplig insigt. Men öfverhufvud
10 måste man såväl i skolan som under fortsättningen af sitt lif mottaga kunskapen på god tro, så att densamma hos honom endast under inflytande af lifvets erfarenhet kan i större eller mindre omfång mogna till själfständig öfvertygelse.

I lärdomsskolan är deremot undervisningen från första stund riktad på vetenskaplig insigt, inhemtandet af vetenskapens grunder, icke dess resultater. Man må icke låta förvilla sig deraf, att redan i folkskolan särskilda, det vetenskapliga vetandets elementer måste meddelas, för att föra lärjungarne till läskunnighet, till förmåga att förstå den läsning, som kan falla inom folklitteraturens krets, samt att å andra
20 sidan vissa färdigheter måste inöfvas äfven i lärdomsskolan. Undervisningens allmänna riktning skall i hvardera karaktäriseras af redan anförda åtskillnad. Och huru mycket än i båda afseendena felats och felas, har dock lärdomsskolan i alla länder och på alla tider fasthållit denna karaktär, att grundlägga de vetenskapliga studierna.

Redan denna allmänna erfarenhet vittnar derom, att det i lärdomsskolan inhemtade vetandet måste blifva jämförelsevis gagnlöst, om det icke leder till själfständigt vetenskapligt studium, likasom å andra sidan, att universitetsstudierna såsom en fortsättning af den i lärdomsskolan påbegynta studiekursen måste hafva denna karaktär af vetenskaplig forskning, om icke äfven studentlifvet skall falla under samma
30 dom af gagnlöst bortkastad tid och möda.

Hos den inträdande studenten bör öfvertygelsen, att denna fordran på honom ställes, vara vaknad, och hvarje dag af hans vistelse vid universitetet bör hos honom befästa densamma.

Men hvad är detta? Mängden af ynglingar kommer ju till universitetet för att aflägga en embetsexamen, gå i statens tjänst och på denna väg vinna sin bergning.

Det kan väl ifrågasättas, om universitetsstudierna icke skulle vinna derpå, att alla embetsexamina förlades utom universitetet. Obestridligt
40 synes vara, att studiernas större frihet och vetenskaplighet vid de tyska universiteterna i hög grad beror deraf, att vid dem alls inga embetsexamina förekomma samt äfven för vinnande af fakultetsgrad examen anställles mer eller mindre pro forma, men gradualdisputationen i förening med kända studier äro hufvudsak.

Studiernas vetenskaplighet kan dock äfven under den vid vårt universitet gällande examensordning upprätthållas, om för alla examina, må vara med ett enda undantag, vetenskaplig håg och insigt uppställles såsom enda ovillkorliga fordran. Detta undantag utgör medicine-licentiatexamen. Ty medicinens utöfning är läkekonst, icke
50 blott vetenskap. Derfor fordras för denna examen praktik – och det är gammalt, att läkaren studerar sjukdomarnes system, men kurerar deras symtomter. Egentligen kan också denna examen minst af alla anses höra universitetet till. Af öfriga examina kunde jurisexamen anses för den, som minst tillåter vetenskapligt studium. Icke därför, att icke ämnet erbjuder de rikaste anledningar härtill; men kunskapen om lag

och författningar, då den skall inläras såsom en utanlexa, är, i sanning, den svåraste lexa, och dess inlärande lemna föga plats för vetenskaplig håg. Kan dock denna inskränkas till det mått, att den blifvande juristen känner, hvar han skall söka och återfinna det behöfliga lagstadgandet, bör tid för lärjungen blifva öfrig att efter eget val egna åt studium af rätts- och laghistorie, eller åt systematisk rättslära, eller komparativt lagstudium, på det ena eller andra gebitet af det vidsträckta examensfältet.

Ingen vill förneka, att studiefriheten skall utgöra ett väsentligt kännetecken för universitetsstudierna. Men om denna frihet inskränkes till friheten att, såsom det heter, välja prestabanan eller den juridiska eller den medicinska eller den preliminära magistervägen, så skiljer sig densamma icke från den allmänna näringsfriheten. Så skall det icke vara; och hvarje students känsla torde väl uppresa sig mot påståendet, att den frihet, han åtnjuter, icke är någon annan än lärgossens och bonddrengens. En sådan känsla är berättigad, der den utgår från medvetandet, att studiefriheten är frihet att sträfva till en vetenskaplig öfvertygelse. Denna frihet finnes endast för studenten, det vill säga: för den ungdom, för hvilken genomgåendet af lärdomsskolans kurs gjort vetenskapliga studier möjliga.

Men menckliga vetandets fält är gränslöst, och äfven det område deraf, hvilket vetenskapen hittills förmått bemäktiga sig, är för den enskilde öofverskådligt. När den finske studenten inträder i universitetsbibliotekets härliga salar, ser han i den öfverväldigande bokmassan ännu blott en jämförelsevis svag bild af den vetenskapliga forskningens vida rike, af de fredliga eröfringar och oblodiga strider, som genom årtusenden grundat detsamma. Hvar och en, som vill vinna någon andel i det rika arfvete, måste därför inskränka sig till blott en andel. Äfven de få, som kunna egna sitt lif uteslutande åt vetenskapens tjänst, måste följa denna lag. Denna lag är nödvändighetens, må vara, men den är äfven frihetens, den vetenskapliga forskningens egen lag. Ty äfven för vinnande af en allmännare, mera omfattande vetenskaplig bildning, skall forskaren först intränga djupt på en punkt, i hvilken han vinner det fasta stödet för en själfständig uppfattning af vetenskapens resultat i allt vidsträcktare kretsar. Än mera är detta nödvändigt för den, hvars blifvande lefnadsbana kräfver annan medborgerlig verksamhet än den rent vetenskapliga.

Deri är nämligen hvarje student lärgossens och bonddrengens vederlike, att han skall äta sitt bröd i sitt anletes svett och genom detta sitt arbete gagna fädernesland och mensklighet. Hegel säger: det är förnuftets list, att medan menniskan sträfvar för sina egna intressen, hennes arbetes frukter tillfalla menskligheten. Men det är dock väl, att menniskan känner och erkänner denna förnuftiga ordning för att komma till insigten, att det egna intresset desto säkrare främjas, ju mer det öfverensstämmer med det allmännas. Isynnerhet för studenten bör denna öfvertygelse vara lätt vunnen, emedan hans blifvande yrke är arbete i det allmännas tjänst, och hans framtida bergning beror af den duglighet, han i detta arbete förmår bevisa. Valet af blifvande vitae genus innebär därför äfven valet af studier.

På detta val öfva många förhållanden inflytande. Från fädernehemmet eller annan tidigare omgifning inplantad förkärlek för det ena eller andra yrket, den första kamratomgifningens vid universitetet exempel, beklagligt nog mera sällan universitetslärares råd, ofta äfven och med rätta afseende på tillgångarne för en längre eller kortare vistelse vid universitetet. Hvad man kallar fallenhet för ett yrke, är en frukt af

nyssnämnda förkärlek. Men studenten har blott en prøfvosten för sin kallelse med afseende på den framtida lefnadsbanan, nämligen den, huruvida han med förkärlek eller åtminstone med varm kärlek omfattar det vetenskapliga studium, hvilket utgör grundvalen för insigt och skicklighet i det valda kallet. Eger han denna vetenskapliga håg, då kan han hoppas blifva en prydnad för sitt kall; eger han den icke, då kan endast mycken inbilskhet skydda honom för medvetandet, att hvilken rutinier som helst kunnat fylla hans plats, och att han utan förlust för

10 Öfvertygelsen om behofvet af vetenskaplig bildning för statens tjänstemän kan icke sägas vara allmän och stark. De rika anslagen för universitetet vittna dock, att vetenskaplig bildning öfver hufvud erkänts för ett statsbehof. Om alltså nämnda öfvertygelse hos statens tjänstemän saknas, så måste skulden falla på universitetet, andan, studierna och examina vid detsamma. Fasthålles strängt fordran på vetenskaplig insigt, ledes ungdomen lätt att söka motsvara densamma. Ty det är icke svårt att öfvertyga den om den vetenskapliga bildningens värde för hvarje folk. Ungdomens verld är idealernas, och lifvet i denna verld näres af den fasta tron på idéens, på tankens makt.

20 I den klassiska forntiden sammanfattade filosofin nära nog allt vetenskapligt vetande. Till studium deraf hänför sig därför Cicero's bekanta: »*Qvid est enim, per deos, spectabilis sapientia? qvid prastantius? qvid melius? qvid homine dignius?*» Deraf beror äfven Platos föreskrift, att i hans idealrepublik filosoferna skola vara de lagstiftande och styrande, en lära, hvilken fäkunnigheten räknat för grillen. Plato låter Sokrates fråga: »Hvad alltså! tillhör det dennes väsende att älska osanningen? eller tvärtom att hata densamma? – Men der sanningen leder, der, tänker jag, säga vi icke, att de ondas skara följer efter.» Tider och samhällsförhållanden finnas, under hvilka häfden ensam utgör

30 folkens ledning. Men i den mon den allmänna bildningen hos ett folk tillvexer, blir äfven i statsstyrelsen vetenskaplig insigt ett oafvisligt villkor. Också samtidens historie erbjuder i detta afseende lärerika exempel; och vi, som beklagligen förspilla så mycken dyrbar tid, se med förvåning dessa framstående statsmän, för hvilka det Farit möjligt att tillika intaga en aktad plats i vetenskapen och litteraturen.

40 Valet af lefnadskall sammanhänger i ofvan anförd mening med studiefriheten. Men, tyvärr, blir sambandet mellan detta val och det vetenskapliga intresset ofta svagt, om ens något. Tillgången är den, att studenten hos äldre kamrater söker underrättelse om examensfordringar och läroböcker. Så börjar examensläsningen, en kedja af lexor, hvilka med större eller mindre loford absolveras för att till största delen lika snart glömmas. Något vetenskapligt intresse medför då den utexaminerade studenten icke från universitetet. All vetenskaplig litteratur är för den blifne embetsmannen en tillsluten bok.

50 Mycket kan sägas till förklaring deröfver, att i vårt land vetenskapligt författarskap är sällsynt. Vi ega dock en juridisk, en pedagogisk, en medicinsk tidskrift, ett litteraturblad och särskilda försök med teologiska tidskrifter. Antalet bidragande personer, som stått utom redaktionen, har i dem alla varit ringa; antalet prenumeranter betäcker sällan tryckningskostnaden. Icke ens i hufvudstaden finnes någon bokhandel, som skulle kunna hålla utländsk litteratur tillgänglig. Och en vetenskaplig bok eller en tidskrift på någon annans bord än vederbörande professorers hörer väl till sällsyntare prydnader. Hvilken del i dessa mindre glädjande företeelser man än vill tillskrifva våra historiskt gifna förhållanden – det återstår dock alltid, att det veten-

skapliga och litterära intresset icke är så allmänt, det med våra bildningsanstalter borde och kunde vara.

En vacker sida i universitetsstudierna företer det stora antalet af dem, som taga magistergrad. Kandidatexamen i fysisk-matematiska sektionen är väl äfven med få undantag en förberedande embetsexamen för blifvande läkare. Men i den filologisk-historiska är denna examen företrädesvis målet för ett ädelt ungdomssträfvande, som syftar till lagerkransen utan vidare beräkning. Det innebär ingen missaktning mot den öfriga universitetsungdomen att säga, att landets bästa andliga krafter fostrats på denna väg. Den inhemska litteraturen lemnar beviset. Väl största delen af dessa unga män torde hamna på den törnefulla skolmästarebanan, såsom den enda födogren, som erbjuder sig utan en ny flerårig examenskurs, för hvilken de sakna både tillgångar och tid. Ty i statstjensten, utom den presterliga, räknas allmän vetenskaplig bildning icke såsom någon merit. Men skolläraren skulle, om någon, väl behöfva stödet och trösten af ett fortfarande vetenskapligt intresse, hvilket ofta dödats genom mångfalden af ämnen och ofriheten i kandidatexamens-studierna. Lyckligtvis hafva dock eftergifter i examenstvånget efter hand inträdt.

10

Ingen särskild vetenskapsgren står så isolerad, att icke en sann insigt i densamma förutsätter vetande i flera eller färre beslätgade vetenskaper. Tvärtom: ju djupare man förmår intränga på någon punkt af det mensklige vetandets område, desto mera känner man behovet att äfven vidga sin insigt till en, så vidt möjligt allmän vetenskaplig bildning.

20

Det är fast öfvertygelse om denna det vetenskapliga vetandets makt, som vid universiteterna ofta saknats. Man har underkänt dess betydelse för samhället, fordrande af den blifvande embetsmannen en läsningsomfattande alla möjliga ämnen, som kunnat anses tillhöra det blifvande facket, icke ett sjelfständigt vetenskapligt vetande i den ena eller andra grenen af denna kunskapskomplex. Liknande fordringar hafva uppställts för studierna i filosofiska fakulteten, ehuru dessa icke alltid bindas af hänsyn till något framtida praktiskt behof. Man tror icke på, att den, som i en vetenskap eger sann insigt, derigenom förvärfvat både håg och förmåga att utvidga sitt vetande utöfver dennas krets, och man har därför sträfvat att vid universitetet förse lärjungen med allt det vetande, han kan anses för sin kommande lefnadsbana behöfva. Detta blifver därför ofta hans förråd för hela lifvet, sora väl hastigt minskas, emedan examenslexan glömmes, men icke ökas.

30

Saknaden af en sådan tillit till vetenskapens makt öfver studentens håg innebär ett förnekande af den akademiska frihetens vikt och värde. Ty denna frihets kärna är friheten i vetandets verld, oberoende af all vetenskaplig auktoritet och förmågan af en sjelfständig vetenskaplig öfvertygelse. »Högskolan», säger Geijer¹, »är den ort i undervisningen, der vetenskapens fribref göres gällande. Det lyder på sanningens frihet». Samvetsfriheten, öfvertygelsens frihet, är i sjelfva verket all frihets rot. Men studenten är af nationen kallad att främst vårda densamma, emedan hans intellektuella uppfostran gifvit honom medlet i händerna att stödja sin öfvertygelse på vetenskaplig grund. Göres nu icke början härmed vid universitetet, så att studenten i den ena eller andra vetenskapsgrenen kommer till någon sjelfständig insigt, skall sällan hos den mognade mannen vetenskapligt intresse vakna och förmåga finnas att tillfredställa detsamma.

40

50

¹ Läroverksfrågan (1838–39). Sista artikeln.

Men denna frihet är icke verklig, om den icke bevisar sig i verk och gerning. Att studera är väl att vara verksam. Men det intygar icke ens vetenskaplig håg, än mindre vetenskaplig öfvertygelse. Och det är här fråga om den handling, hvori denna bevisar sig. En öfvertygelse må vara huru sjelfständig som helst och grundad i den allvarligaste vetenskapliga forskning, så är dock den frihet, densamma innebär, endast negativ, frihet från, oberoende af auktoritetens band, må vara af gängse fördomar, populära eller ostensivt vetenskapliga. Först då öfvertygelsen förmår göra sig gällande i handling, bevisar densamma sitt förnuftiga berättigande och ger individen medvetandet, att hans andes frihet är en makt i frihetens verld, i mensklighetens historia.

I den rent vetenskapliga verksamheten består handlingen i öfvertygelsens offentliggörande, hvarigenom densamma underkastas andras pröfning och vinner erkännande eller icke. I vetenskapen gäller visst icke consensus gentium. En vetenskaplig åsigt kan behöfva decennier, ja, århundraden för att göra sig allmänt gällande. Den kan å andra sidan vara en åsigt, såsom man säger, sann blott för sin tid. Men i hvarje händelse måste den godkännas af ett flertal vetenskapens idkare, omfattas af deras öfvertygelse för att på alla de vägar, vetenskapens resultat utgå i den allmänna bildningen, göra sig gällande i det menskliga samlifvet. Ingen forskning är svårare än den, som sträfvar att uppvisa detta idéernas inflytande, att framställa menskliga kulturrens historia. Uppenbart är dock, att allt vetande vore värdelöst, om det skulle tjena endast till individens tillfredsställelse; hvarmed icke är förnekadt, att individen eger denna rätt att glädjas af sanningens vetande. Men han kan icke veta det, att hans vetande är sanning, om han icke vet, att det är allmängiltigt.

I studentlifvet kan blott undantagsvis blifva fråga om något offentliggörande i tryck, emedan studentens vetenskapliga insigt ännu icke vunnit den härför nödiga mognad. Men råder i studierna sann vetenskaplig håg, söker öfvertygelsen sig väg till både muntliga och skriftliga meddelanden i det enskilda samlifvet och i sammankomsterna inom afdelningarne och fakulteterna. De forna latinska disputationsofningarne hade väl öfverlevvat sin tid och måste försvinna. Men deras plats torde ännu icke vara fylld. Blotta uppläsandet af skriftliga afhandlingar blir för åhörarna tröttande, i synnerhet i kretsar, i hvilka ämnet icke tillhör ett för alla gemensamt studium. Disputationsformen har deremot fördelen att lemna rum för ett allmännare deltagande och blifva mera upplysande äfven för dem, som icke särskildt studerat vetenskapen i fråga. Man har dervid blott att ihågkomma, att, likasom i sällskapslifvet, vigten icke ligger derpå, att en yttrad åsigt skall bevisa sig vara obestridlig, utan derpå att öfverhufvud åsigter, samstämmande eller från hvarandra afvikande få tillfälle att yttra sig.

Förekommer nu i studenternas allmänna samlif ingen vetenskaplig diskussion, så är detta ett dåligt tecken. Ty det hörer icke ungdomsinnets till att bära på en öfvertygelse såsom på en hemlighet. Och den vetenskapliga öfvertygelsen eger en inneboende makt att lifva och värma till meddelande. Den mognade vetenskapsmannen må med rätta iakttaga försigtighet i sina meddelanden, ty han vet, med huru mycken omtänksam forskning hvarje verkligt sanningskorn måste bringas i dagen. Men för den sanningssökande ungdomen är i dess samlif en sådan försigtighet hvarken naturlig eller önskvärd. För den gäller det: hvaraf hjertat är fullt, derom talar munnen.

För den nyssblifne studenten är det särskildt en ovärderlig lycka att inträda i en kamratkrets, inom hvilken vetenskaplig och litterär

diskussion förherrska. Lyckas man få närmare sluta sig till äldre kamrater, i hvilkas umgänge vetenskapliga frågor utgöra samtalsämnet, är hans bana vid universitetet tryggad, såsom han omvänt må anse sig hafva råkat i dåligt sällskap, der dessa frågor äro ur det dagliga samtalet uteslutna.

Filosofi och historia tillhöra nationallitteraturen och hafva äfven för universitets-studierna sin särskilda betydelse. Främst dessa vetenskaper erbjuda diskussionsämnen af det allmännaste mensklige intresse. De sammanbinda äfven de vetenskapliga studierna med studium af nationallitteraturen öfver hufvud och särskildt af den sköna litteraturen. Att intresset för dessa vetenskaper har sin plats äfven utanför den filosofiska fakultetens studiekrets, behöfver icke bevisas.

10

En teolog, en jurist, som saknar filosofiskt och historiskt vetande, måste äfven i sitt fackvetande sakna vetenskaplig insigt. Svårare är det att häfda dessa vetenskapers plats inom hela filosofiska fakulteten, nämligen äfven för den vid vårt universitet till denna fakultet räknade, så kallade fysisk-matematiska afdelningen. Den moderna naturvetenskapens idkare framhålla icke sällan med en viss ostentation sitt vetandes upphöjdhet öfver filosofins läror, särskildt visserligen med hänsyn till den Tyska naturfilosofin. Men mensklige andens behof af principiellt och systematiskt vetande är likväl så starkt, att äfven naturforskningen ständigt återkommer till kosmogonier och generationsteorier, vid hvilkas uppställande den lemna den så kallade exakta forskningens botten, mot all logik slutande från de synliga verkningarne till förmenta orsaker, som ligga helt och hållet utom den sinnlige erfarenhetens område. Det är dock den förnuftige ordningen i naturen, denna vetenskap ytterst söker, regeln, lagen, tanken, om hvars makt äfven dem minsta planta i sin typ bär vittne. Lätt glömmes också naturforskaren, att han lefver och röres i ett samhällstillstånd, hvars begripande faller utom hans vetenskaps område. Det Rätta finner han i hela verldsrymden endast på denna vår lilla jord såsom menniskoandens verk i samhällsordningen och i mensklighets historia.

20

30

Den sköna litteraturen egnar sig icke för diskussion. Men dess stämman borde dock aldrig i studentsamlifvet saknas. Ingen vetenskap förmår så som dikten höja stämningen och återföra ungdomssinnet till hvad det mest älskar, till idealet. Skalden i sin högsta uppenbarelse är den djupsinnigaste tolken för alla tiders vetande; och sanningen tränger i ingen annan form så oemotståndligt in på öfvertygelsen som i diktens.

Väl kan skönlitteraturen och dess historia i samband med estetiken blifva föremål för et examensstudium. Men derom är här icke fråga, likaså litet som derom, att historia och filosofi borde vara allmänt obligatoriska examensämnen. Ty för dem gäller framför andra vetenskaper, att hvar och en, som sträfvar till insigt i någon af dessa, möter de förra på sin väg. Hvarje vetenskap har sin historia, sammanhängande med den allmänna kulturhistorien; och hvar och en af dem bär på sina särskilda utvecklingsstadier spåren af den tidens filosofiska läror. Men de deltaga äfven med poësin i framställningen af idealet, nämligen af idéns förverkligande i sanningens verld och i det rättas. Filosofin skall vara systemernas system, vetenskapernas vetenskap; och historien läran om menniskoslägtets fortskridande till ett samlif af förädlad mensklighet, i högsta mening framställning af det tillvarande rätta, enligt Schillers djupa ord: »Die Weltgeschichte ist das Weltgericht». Sjelffallet intresserar sig ungdomen för mensklighets historia i historien uppträdande heroer; längre fram äfven för vissa framstående nationers lif och bragd; slutligen vid vunnne högre bildning för mensklighets

40

50

allmänna öden och dessas ideala mål. Filosofin har icke fördelen att mötas af samma sjelffallna ungdomliga intresse som historien. Intresset för dess innehåll beror af en inre eller yttre väckelse. Den förra ger det redan till styrka komna vetenskapliga forskningsbegäret; den senare är bunden vid vissa perioder af vetenskapens egen utveckling. Ty då denna vetenskap endast kan afse att bringa till system och klarhet ett vetande, som redan förefinnes, så äro dess framsteg beroende af perioderna i den allmänna mänskliga kulturutvecklingen; och det är endast vid dessa öfvergångar från en kulturperiod till en annan, som intresset för den filosofiska undersökningen är starkt och allmänt. Men emedan all verklig filosofi måste vara idealistisk, förfelar den på ingen tid att tilldraga sig högre stämde sinnen. Anselmi berömda antithes: *Si Deus est, unde malum? Si malum, quis Deus?* oroar hvarje tänkandes bröst och begär att lösas. Må också all forskning ytterst föra till erkännandet, att människan icke förmår begripa tingens upphof och slutändamål, samt att för henne intet annat återstår än att nedfalla och tillbedja. Men det är dock menniskoanden värdigt, att äfven detta erkännande må hvila på insigt, icke bero af slöhet och tankelättja. I synnerhet den del af filosofin, man kallat den praktiska, rätts- och samhällsläran, har att tillfredsställa ett vetandets, af hvarje vetenskapligt bildad känt behof. Det är på denna punkt, filosofin möter ett af samtidens främsta intressen, af hvilket äfven ungdomen måste vara berörd, och der den icke kan fela att gifva rikt ämne för diskussion i studenternas samlif. Vål kan filosofin icke grunda sina läror på åberopandet af historiens vittnesbörd, utan på lärornas eget inre sammanhang. Icke destomindre utgöra historiens lärdomar ett kriterium på den filosofiska samhällslärans sanning. Omvänt blir det historiska exemplet en lärosats derigenom, att det bringas i samband med andra historiens lärdomar och i detta sammanhang blir bevisande. Så leder hvardera af dessa vetenskaper öfver till den andra.

Det vetenskapliga vetandet sammansluter sig här med den medborgerliga bildningen. Det är nemligen den vetenskapligt bildade lika ovärdigt som det är samhällsförderfvande, om han åtnöjer sig med den sociala och politiska undervisning, dagbladslitteraturen erbjuder, okunnig, ytlig, af partilidelser förblindad, ja, afsigtligt missledande, som denna ofta är.

Man skulle tänka lågt om den vetenskapliga bildningens betydelse för en nations kultur, om man ansåge det för tillräckligt, att vetenskapen eger representanter vid universiteterna. Dessas bestämmelse att utgöra undervisningsanstalter utvisar också, att meningen med desamma är, att vetenskaplig bildning skall från dem spridas till så vida kretsar, som möjligt. Men så viktigt det därför är, att de lärjungar, som utgå från universiteterna, medföra håg och förmåga till fortsatt vetenskapligt studium, så nödvändigt är det äfven, att de derjemte vunnit intresse för litteraturen i egentlig mening, d. v. s. för nationallitteraturerna. Hvarje vetenskap bär väl spår af den reform, som sedan 16:de seklet föregått i de europeiska folkens allmänna bildning. Men denna moderna bildnings mest framstående frukt är dock nationallitteraturen, i den grad, att den, som icke är förtrogen med densamma, icke heller känner och vet, hvari denna bildning består, och därför äfven är oförmögen att verka för dess spridning och utveckling hos sin nation. Ja, det kan väl med rätta yrkas, att äfven tjänstemannen i brist af detta vetande vid sin embetsutöfning icke ledes af den anda, som hör den närvarande tiden till.

I detta hänseende torde mycket brista vid vårt universitet, kanske

mera än för några decennier tillbaka, då den utomordentliga lyftning, som försiggick i den Tyska och den Svenska litteraturen, hade väckt ett liffligare deltagande äfven i våra aflägsna bygder.

För dessa fria och frivilliga studier kan och bör nu samlifvet vid universitetet verka. Formen för denna verksamhet kan vara vexlande; men den torde dock vara mest inflytelserik, om den leder till diskussion, till yrkanden och motyrkanden – helst på grund af citerade utdrag ur framstående författares skrifter. Också endast uppläsandet af stycken, utmärkta genom upphöjda tankar i skön form, kan föra många ung student, att taga det första steget till bekantskap med denna för honom okända litteratur. Ingen student borde någonsin på sin bokhylla sakna ett par hithörande verk. Tid att begagna dem brister aldrig, om dertill användes någon del af de många stunder, hvilka eljest, då examensläsningen tröttat, förnötas i halftråkigt kringdrifvande eller i sällskapskretsar, hvilka främst utgöms af de kamrater, som alltid hafva godt om tid. Det är väl, att sådane skrifter finnas i det allmänna studentbiblioteket, men detta är icke nog. De böra finnas städse till hands, i hvarje students rum och följa honom såsom ett kärt arf från universitetet. Nuförtiden finnas upplagor af de härligaste verk till ett så billigt pris, att det icke torde öfverstiga någon students tillgångar, så att ingen student behöfver sakna tillfället lära känna, huru glädjande umgänget är med mensklighetens stora andar. Man anför af Cato den betydelsefulla här tillämpliga utsagon: »numquam se minus otiosum esse, quam cum otiosus, nec minus solus, quam cum solus esset.»

Vid ungdomens litterära öfningar skall största vikt läggas på formen, på anordning, stil och språk. Äfven ur denna synpunkt äro skönlitterära försök i studentsamqvämen på sin plats. Men de tillfredsställa också en ungdomssinnets ädlaste drift, hvars grund Schiller uttalar, då han om konsten säger:

»Die ihrem keuschen Dienste leben
Versucht kein niedrer Trieb, bleicht kein Geschick,
Wie unter heilige Gewalt gegeben
Empfangen sie das reine Geisterleben.»

Att i hvarje land den fosterländska litteraturen eger första rummet i raden af ett folks bildningsmedel, har all skolgången ungdom lärt sig känna, emedan poesin är företrädesvis ungdomens litteratur, fostrarinnan af dess upphöjdaste tankar och känslor. Men studenten kan äfven inse, att det så skall vara, att nationallitteraturen är på engång den ädlaste frukten af folkandens arbete och denna andes, nationalandans, förnämsta uppehållare. Han har af de antika folkens exempel lärt, huru nationallitteraturen lefver och verkar för menskligheten genom sekler och årtusenden framom folkets egen historiska tillvaro. Han vet, af huru ringa betydelse grekernas politiska verksamhet varit, jämförd med det omätliga inflytande, deras litteratur utöfvat på mensklighetens allmänna utveckling och bildning. Och det är dessa tre: grekernas filosofiska, historiska och poetiska litteratur, som detta civiliserande inflytande främst tillkommer, medan antikens vetenskap i öfrigt eger blott ett underordnad historiskt intresse. Hvarje folk kan visst icke hoppas att genom sin litteratur i lika grad lefva ett odödligt lif. Dock för hvarje folk är denna den väg, på hvilken det är kalladt att gifva sin skärf till mensklighetens bildningsskatt.

Vår tid erbjuder äfven intresset för den bildande konsten rik näring

i förträffliga afbildningar. Önskligt vore, att studentbiblioteket kunde tillägna sig sådana verk för att utlånas till afdelningsmötena, att förevisas under ledning af någon bland de äldre, som särskildt studerat konsthistorien. Utan någon sådan väckelse saknas jämte förstånd för konstens betydelse äfven rätt sinne för den gryende inhemska konstens värde.

10 Studentsången har länge utgjort studentsamqvämens skönaste prydnad samt ett bindemedel mellan universitetets ungdom och den större allmänheten. Beklagligt är blott, att sången så ofta vid skolorna vanvårdas; hvaraf följden är, att öfningarna vid universitetet erfordra en tidsupppoffring, som ofta verkat skadligt för studierna. Lika beklagligt är, att den hopade lexläsningen gör det för skolgossen nära nog omöjligt att lära någon instrumentalmusik. Och det är dock, oberäknadt den musikaliska bildning, som utöfningen medför, äfven af stort sedligt värde, om ynglingen i sitt instrument har en kärvorden vän, i hvars umgänge han icke känner behovet af förströelse, och som manar honom från besmittelsen af det låga. När han lemnar studentkammaren, gör denna vän honom till en välkommen gäst i landets bildade familjehem, sålunda fortsättande sin skyddande inflytelse.

20 I nutidens litteratur hafva tvenne i sin närvarande form nya elementer inkräktat det största utrymmet, tidningslitteraturen och romanen. Båda höra tiden till, äfven i god mening, och isynnerhet tidningarnes stora inflytande på den allmänna bildningen och samhällstillståndet är känd sak. Men båda äro de mest vinstgifvande grenar af litteraturen; och de hafva därför allmänt blifvit föremål för en penningspekulation, hvilken icke räknar det noga med medlen, endast ändamålet, stor afsättning vinnes. Genom följetongens införande hafva dagbladen förenat båda slagen. Alla tänkande bedömare i alla Europas länder äro ense om att beklaga, i hvilken hög grad denna utträngt all dugligare läsning, hvarpå ock litteraturen under de senaste årtiondena blifvit allt fattigare. Desto viktigare är det, att bland den bildade ungdomen bekantskapen med de stora kulturländernas klassiska litteratur underhålles och kärleken till densamma lifvas. Nödvändigt är visst, att hvarje student följer äfven med dagens händelser och med de politiska och sociala frågor, som stå på dagordningen. Men än nödvändigare är, att i allt detta skilja sanning från osanning och att med någon sans och insigt bedöma företeelserna och lärorna. Det är redan svårt att ur mängden af falska eller vanställande notiser vinna kännedom om sanna förhållandet. Afven en ringare erfarenhet är tillräcklig att lära, att man 30 bör misstro de första underrättelserna och afvakta meddelanden från flere håll. An mera bör den tänkande dröja med bedömandet. Den politiska liberalismens lexikon är lätt lärdt, och att använda detsamma såsom allmän måttstock för sträfvanden och tilldragelser hos de skilda folken kräfver i vår tid ingen insigt. För ungdomen i synnerhet har, såsom sig bör, dess ordförråd en vacker klang. Men för att känna ett folks förgångna historia, dess närvarande bildningsgrad och politiska och sociala förhållanden, dertill fordras allvarliga studier. Och det är dock en sådan insigt hvarje förnuftigt bedömande af samtidens historia förutsätter. För den vetenskapligt bildade bör det vara klart, att intet 40 samhällssträfvande har framgång och bestånd, som icke bygger på en historisk grund. Ty ett folks vetande och sed kunna icke i ett ögonblick omskapas, utan reagerar förr eller senare mot hvarje påtvingad form. Endast den lagbundna samhällsutvecklingen bär god frukt. Isynnerhet måste de ringare, mera beroende folken ställa bevarandet af de institutioner, som ega historisk rätt, i främsta rummet, deras vidare 50

utveckling i det andra. Der allmänna vetandet och seden stå högt, der alstra de af sig denna utveckling som en mogen frukt. Att på denna väg för densamma verka hos eget folk, detta är företrädesvis studentens framtida värf. I denna syftning kan studentsamlifvet åstadkomma mycket godt. Särskildt kan politiserandet få en mindre lös form genom meddelandet af öfversättningar ur de större, med bättre krafter redigerade, politiska bladen, samt ur specialhistorier och broschyrer, författade af kända vetenskapsmän, hvilka i närvarande tid sällan dröja länge med ett mognare belysande af tidshändelserna.

Studenten, som icke ens i rent vetenskapliga frågor skall *jurare in verba magistri*, bör väl än mindre gifva sitt omdöme fångat under en dagbladsartikel. Af största vikt är detta i allt, som rör eget land. Ty af hvem skall landet vänta ett fördomsfritt och insigtsfullt bedömande om icke af sina vetenskapligt bildade män? Men härtill hör en boklig kunskap och en erfarenhet, som ungdomen icke besitter. Den känner att börja med ganska litet sitt eget land – sin hemsocken och skolstaden i yttre måtto, föga mera. Sjelfva hågen att förstå och bedöma bör vara en kraftig sporre att förvärfva den nödiga insigten. Tager nu studenten tidningslitteraturen till enda läromästare, icke blott ger han sig fången åt förutfattade meningar, utan dessa afvända honom såsom alltid från hågen att söka verklig insigt. Så förhåller det sig äfven angående sjelfva universitetets inrättning och verksamhet. Århundraden hafva härpå använt sin bästa insigt med mera eller mindre framgång, och det är föga antagligt, att någon tjuguarig yngling skulle förstå saken bättre. Här förordade resignation kan väl stundom kännas tung. Men: »Yngling! ju mer du har värde, ju mer är försynthet din prydnad och ära.»

Detta hindrar dock icke att göra ifrågavarande ämnen till föremål för diskussion i studentsamqvämen, i synnerhet som vanligen någon äldres och insigtsfullares stämna dervid kan göra sig hörd. Önskligt är blott, att åsigtorna betraktas såsom försöksteorier, utan anspråk på praktisk giltighet. Erkännandet häraf afböjer också uppkomsten af politiskt eller socialt partiväsen, som är alla allvarliga studiers fiende. Att med värme sluta sig till läror och sträfvanden, äfvensom att i kamratkretsen söka öfvertyga andra om deras sanning och värde, detta är för ungdomen naturligt. Men att göra dem till ett *Credo*, på hvars beännande de goda skiljas från de onda, detta är förkastlig intolerans – oförenlig med det allvarliga sanningssökandet.

För kännedom af eget land är det hinderligt, att studenter så sällan under sommarferierna företaga fotvandringar inom landet, medan man t. ex. i Tyskland möter studenter under ferietiderna på alla vägar och stigar. Vårt lands glesa befolkning, de stora afstånden och, tyvärr, de flesta studenters fattigdom utgöra visst svåra hinder. Likväl äro kommunikationerna numera jämförelsevis så lätta, att man med ringa kostnad kan inom få dagar flytta sig 40–50 mil från ort till ort. Utan förberedelser inbringa väl vandringar ringa förråd af vetande. Men vår litteratur eger dock redan ett försvarligt material af statistiska uppgifter och Ortsbeskrifningar, som uppsökta kunna gifva vandraren ledning till iakttagelser och anteckningar. Den sålunda förvärfvade kunskapen är en rik källa till meddelanden och diskussion. Vinsten för själ och sinne i öfrigt af dylika vandringar fördubblas derigenom, att de tillika hafva något för vetandet fruktbringande syfte. De äro också ett verksamt medel till frigörelse från en trång lokalpatriotism.

Romanen har företrädet vara den läsning, mot hvilken en varning är påkallad, emedan den är lika lockande som tankedödande och förstö-

rande för all allvarlig arbetshåg. Och likväl erbjuder äfven romanen rika skatter af bildning och ädel njutning. Främst häri står otvifvelaktigt den Engelska romanen. Den, som på sin hylla eger Scott's och Dickens arbeten, må vara äfven något band af Bulver och Thackeray, har i dem goda vänner lifvet igenom. Härtill ett praktiskt råd: den, som egnar några dagar åt formläran i en engelsk grammatik och derpå genomgår ett romanhäfte jämte en god öfversättning, lär sig läsa språket, utan stort behof af lexikon. Probatum est. Numera är äfven Englands romanlitteratur öfverlastad af uselheter. Af den franska och tyska måste väl något läsas såsom prof på dess berömdare alster. Men den skall sällan locka till omläsning. Den, som icke förmår försmå tidningsföljetongen, må lika gerna lemna universitetet.

Vetandet om egen nations historiska utveckling och dess andliga sträfvanden förblifver likväl och skall för studenten förblifva det hufvudsakliga. Ett folks anda lefver sitt klaraste och ädlaste lif i dess nationallitteratur. För intrycket af denna nationalandans uppenbarelse är ungdomssinnet företrädesvis öppet. Det är den, som förmår att i detsamma tända och nära patriotismens låga och fostra idealet för lifvets kommande verksamhet. Mot hvilket mål än studentens håg och sträfvanden syfta, till vetenskaplig eller litterär verksamhet, eller ensamt till någon embetsmannaplats, ja må vara äfven yrkesutöfning, finner han sig vara bestämd att stå i fäderneslandets tjänst; och de skilda målen sammanfattas i uppoffrande arbete för fäderneslandets välfärd och ära.

Men hvilken är finska folkets nationallitteratur? En fremling skall kanske säga: den finnes icke till. Han ser Svenska litteraturen obekymradt tillegna sig vårt lands Svenska litteraturalster. Den Finska litteraturen känner han icke, ty den är ännu för ung för att hafva förvärfvat sig erkännande utom eget land.

Ur allmän litteraturhistorisk synpunkt har denna uppfattning obestridligt sitt berättigande. Finska folkets historia har genom seklerna varit beroendets, icke sjelfständighetens. Få äro de folk, som icke genomgått denna lydnadens skola. Att likväl ett så ringa folk som det finska derunder blifvit bevaradt för en egen nationel tillvaro, är en tillräcklig grund mot all misströstan i afseende på det närvarande nationela lifvets brister.

För oss ter sig också förhållandet annorlunda än för fremlingen. Allt det, hvarmed Finsk man riktat vetenskap och litteratur, det räkna vi för vårt och oss till ära. Så länge Finland var med Sverige förenadt, gaf äfven svenska litteraturen i allmänhet näring åt vår bildning och äfven åt vår patriotism. Och hvad som i andens verld varit, fortfar att i sina verkninga lefva. Intet folk kan skilja ifrån sig sin förgångna historia. Sedan sagde tid förgått, är dock förhållandet ett annat. Sveriges litteratur står oss fortfarande nära; men för vår patriotism har den betydelse, endast så vidt den berör den förgångna Svenska tiden, dess historia och Finlands dåvarande förhållanden. Hvad deremot i Finland från denna tid skrifvits och diktats, det har mer och mer antagit en specielt Finsk prägel utan afseende på den Svenska språkomklädnaden. Om Sveriges litteratur tillegnar sig det bästa deraf, så rör det oss icke. Vi veta, att det icke kunnat se dagen utom våra landamären, och att det ingenstädes kan så förstås, omfattas och verka som inom desamma.

Men för det stora flertalet af vårt folk är äfven denna litteratur en dold skatt. Det är med denna motsägelses lösning, vi för närvarande kämpa. Solklar är den sanning: att en litteratur i ett annat språk än

folkets språk ännu icke är en nationallitteratur; och likaså den: att utan att ega en nationallitteratur intet folk kan höja sig till modern bildning. Ty såsom redan anförts: det var genom nationallitteraturernas uppkomst, den nyare tiden främst skilde sig från medeltiden.

Det göres icke behof att intala ungdomen mod och förtröstan. Den är ett folks förtröstan och mod. Ju mera der återstår att för fäderneslandet verka, desto rikare är ungdomens framtid. De senaste årtiondena hafva skänkt vår svenska litteratur odödliga dikter, af hvilka återljudet trängt äfven utom den svenska språkgränsen. Samtidigt har vårt finska nationalepos trädt fram i dagens ljus, om hvars utförande Rosenkrantz¹ säger: »Det är så förträffligt, att man måste hysa den största aktning för ett folks genius, hvilket utvecklat en så formrik fantasi. Framställningen är fullt objektiv, hållen i rent episk ton, icke såsom Ossians dikter tecknande spökartade konturer, utan med individualismens kraft målände den friska verkligheten i alla dess detaljer. Den Baltiska nordens landskap, skogar och träd, djur och människor finnas icke annorstädes skildrade så plastiskt tydliga och i så klara färger. Den nordiska människans egendomliga sjäslif, som med känsla för det ringa förenar sinne för det stora och oerhörda, skildras allsidigt i denna dikts karaktärer och äfventyr.» Med Kalevala följde lyriska folksånger af oförgänglig skönhet. Och i folkdiktens spår har en finsk litteratur genom alla hinder och äfven tvångsmesyrrer brutit sig väg, redan på få årtal så omfångsrik, att väl intet annat folk i liknande förhållanden i sin litteratur framlagt större bevis på sin andes spänstighet. Fattigare på originaldiktens område, än vår Svenska litteratur, emedan stora skalder icke födas i kullar, har den unga Finska litteraturen dock att i bredd med denna förete verk i fäderneslandets historia, som till uppfattning och konstnärlig form brutit ny bana. Allt detta sammanlagdt är icke nedslående fattigdom. För studentens bokhylla är det mera än mycket. Må det unga släktet tillse, hvarmed det förmår förkofra detsamma. Må det emellertid med kärlek begagna denna litteratur, vår Svenska som vår Finska; ty ingendera kan åsidosättas. Och må den, som hos sig känner förmåga att öka arvet, följa sin håg. Allt dugligt skall bära sin frukt för den allmänna bildningen i landet. Men må ingen, ledd af partisinne, göra det vanmäktiga försöket att i mörkret nedtrycka det folk, hvars ihärdiga uppoffringar beredt honom sjelf tillträde till bildningens ljus.

Schelling² säger: »In einem wissenschaftlichen Verein haben alle Mitglieder Natur der Sache nach einen Zweck: es soll auf Akademien Nichts gelten als die Wissenschaft, und kein anderer Unterschied seyn, als welchen das Talent und die Bildung macht. Menschen, die bloss da sind, um sich auf anderer Weise geltend zu machen, durch Verschwendung, durch nützlose Hinbringung der Zeit in geistlosen Vergnügungen, mit einem Wort privilegirte Müssiggänger, wie es in der bürgerlichen Gesellschaft giebt – *sollen hier nicht geduldet*, und wer seinen Fleiss und seine auf die Wissenschaft gerichtete Absicht nicht beweisen kann, *soll entfernt werden*.»

Och han tillägger:

»Wenn die Wissenschaft allein regiert, alle Geister nur für diese in Besitz genommen sind, so werden von selbst keine andere Missleitungen der so edlen und herrlichen, am Ende doch vorzüglich auf Beschäftigung mit Ideen gerichteten Triebe der Jugend statt finden können.»

¹ Geschichte der Poesie.

² Vorlesungen über die Methode des Academischen Studium.

Den studentungdom, som verkligen älskar vetenskap och litteratur, har, i sanning, i denna kärlek en tillräcklig regel för sitt lif vid universitetet. Ty denna kärlek finnes icke, om den icke bevisar sig i tråget arbete. Sann vetenskaplig insigt kan aldrig inhämtas bekvämligen. Erfarenheten lär icke blott, att det första inträngandet i en vetenskap kräfver största ansträngningen, utan äfven att djupare insigt icke vinnes, om icke någon studieperiod föregått under anlitande af alla själens och kroppens krafter. En sådan period erfordrar en viss grad af isolering och mycken olja för lampan. Det är icke ens likgiltigt, hvilken tid af dygnet, som för studierna användes. Qvällsarbete må hafva sitt värde för produktion. Ty då hvila dagens öfriga omsorger, och kroppens och själens afmattning efter dess möda ger fantasin friare spelrum. Men minnet mottager då svagare intryck och reflexionen är mindre säker; hvarför äfven nattarbetet alltid erfordrar korrektur vid dagens ljus och efter njuten hvila. För universitetsstudierna, som väsentligen äro reproduktiva och minnessak, gäller därför det gamla: »morgonstund har guld i mun.» Det är också för studenten icke ringa sak att redan före middagstid hafva största delen af dagsarbetet undangjordt. Ur denna synpunkt är den moderna lefnadsordningen förderflig, som förvandlar natt till dag. Men det är också icke sagdt, att hans lefnadsordning skall vara den oftast lättjefulla modeverldens. Han är arbetare; och dagsarbetarens exempel är det för honom helsosama. Sedan en sådan period af ytterlig ansträngning gifvit förmåga af en friare rörelse på vetenskapens område, må gälla regeln: *nulla dies sine linea*, hvilken vanligen är den mera mognade forskarens.

Cicero skrifer till sin son, student i Athen: »Då du begifvit dig likasom till bildningens stapelplats, vore det väl det skamligaste att derifrån återkomma tomhändt.»

Uppoffrande arbete är den enkla hemligheten i all lifvets lycka. Tvenne oss kära skalder skildra i följande rader dess dubbla frukt:

Umbär var Cato's visa lära,
På det du intet må umbära.

Franzén

Spörj, om de lärt sig att allt försaka,
Innan, som han, de vant sig att allt förmå!

Runeberg

Och sedan *Schiller* på frågan: »Wer harrte liebend bey mir aus?» svarat: »Du, die du alle Wunden heilest, Der Freundschaft zarte leise Hand», tillägger han:

»Und du, die gern sich mit ihr gattet,
Wie sie der Seele Sturm beschwört.
Beschäftigung, die nie ermattet,
Die langsam schafft, doch nie zerstört,
Die zu dem Bau der Ewigkeiten
Zwar Sandkorn nur für Sandkorn reicht,
Doch von der grossen Schuld der Zeiten
Minuten, Tage, Jahre streicht.»

Kroppslig svaghet och sjuklighet kunna föreskrifva varsamhet. Men vid vanlig ungdomshelsa är efter 18 års ålder ingen studii-ansträngning farlig. Tid för rörelse i fria luften återstår alltid för den, som kl. 12 på

dagen har sex à sju timmars arbete undangjordt. Frisk ventilation, ringa, helst ingen tobaksrök i studierummet gör resten. Gymnastik, omsorgsfullt ledd och under sträng disciplin, må vara nyttig. Men önskligt är då, att universitetet må sörja för anslag, som göra en sådan ledning möjlig, och reservera den endast för den studerande ungdomen, så att ett lämpligt val af timmar i tillräckligt antal kan ega rum.

Hvarje korps, som respekterar sig sjelf, håller inom sig en sträng disciplin. Häri torde studenternas samlif vid Finlands universitet i alla tider varit bristfälligt. Orsaken dertill har varit dels afdelnings-, fordom nationsindelningen, dels falska föreställningar om den individuella frihetens väsende.

10

Skolkamratskapet, som i afdelningen fortfar, gör studenten till en mutad domare öfver kamraters uppförande. Det är dock mindre hans öfvertygelse och omdöme, som häraf äro snärjda, än hans moraliska mod. Hans hjertas vanor förbjuda honom att fälla den med sina fel kärvordne kamraten. Ehuru ett i rätt tid tilllämpadt consilium abeundi vore mången ynglings räddning, gifva de gamla skolkamraterna icke gerna sin röst härtill. Än mindre vill någon af dem väcka fråga härom. Utseendet af seniorer, hvilka initiativet häri skulle tillkomma och åligga, har alltid mött afgjord opposition, till och med då frågan gällt hela studentcorpsen. Det är så, man ansett sig bevara frihet och sjelfständighet inom afdelningarna och i deras inbördes förhållande.

20

Men friheten är förnuft och sedlighet. Ingen annan frihet finnes. Förnuftet är i det menliga samlifvet såsom i vetenskapen, system, lag, förnuftig ordning; och att fritt följa denna ordning det är sedlighet. I det offentliga samhället består den individuella friheten i att lyda den lag, samhällsmedlemmarne stiftat. Men en ordning, som borde omgöras för hvarje samhällsmedlems tillträde, vore den permanenta ordningen, anarkin. Genom sitt inträde i samhället antager individen den gällande ordningen, och han stiftar lagen enligt samma ordning, så vidt nämligen reform af lagen blifvit ett af samhället erkänt behof. I allmänhet kan dock sägas, att friheten är desto större, ju mindre ofta reformer vidtagas. Ty seden såsom ärfd sedlig vana är frivilligare än den laglydnad, som stöder sig endast på resonnemang eller kanske blott på resignation under pluralitetens vilja. Äfven den mest demokratiska författning har enligt Å sakens natur icke kunnat bringa det längre, än att samhällsmedlemmarne stifta lagen och utse dess verkställare. Och föga någon lärer tveka, att den individuella friheten sålunda är bevarad, till och med om både lagstiftning och val måste ske medelbart genom representanter. För fattandet af ett beslut finnes, då i ett samfund olika meningar vidhållas, ingen annan utväg än majoritetens afgörande. Väl bevisar det för medlemmarnes bildning, att dervid äfven minoritetens yrkanden såvidt möjligt afses. Men den, som skulle vägra att underkasta sig majoritetens beslut, skulle derigenom ådagalägga sin omogenhet för allt samhällslif.

30

40

Den af studenterna sjelfva öfvade disciplinen bidrager kraftigt att hos hvarje student upprätthålla omsorgen om kårens anseende och manar honom därför att i hvarje stund ihågkomma att han i sitt eget uppförande har att bevara detsamma.

Vanligen missförstår man redan skolans betydelse för lärjungens uppfostran. Man fordrar, att den skall företräda familjens ställe och hos honom inplanta ett moraliskt sinnelag; hvilket den hvarken har till uppgift eller någonsin förmår, om icke såsom internat och äfven då högst osäkert. Sanningen är, att skolan skall uppfostra till medborgerlighet, till iakttagande af hvad lag och sed bjuda. För lärjungen bör det

50

vara tillräckligt motiv, att han lyder en allmän ordning, som är till för det allmänna bästa. Men redan i skolan är erinran, att hvar och en, som tillhör densamma, äfven bör vara mon om dess goda anseende, ett verksamt inedel att uppehålla god sed äfven utom skolan; ty lärjungen vinner sålunda medvetandet, att han sjelf förmår verka för det allmänna. Så mycket mer bör detta medvetande upprätthållas vid universitetet.

10 Såsom studiefriheten, om den yttrar sig i en planlös, mångskiftande läsning, i sjelfva verket är ofrihet, viljelöst beroende af yttre tillfälligheter, likaså är studentens afgörande öfver eget lefnadssätt, om det icke har en förnuftig ordning till norm, motsatsen af fritt val och bestämmande. Ty menniskan står i ett dubbelt beroende af egna drifter och böjelser, naturliga och från barndomen invanda, i båda hänseenden viljelöst mottagna, samt af närvarande omgifningar och yttre förhållanden, som på hennes afgörande inverka, främjande eller hindrande. Från detta beroende kan hon frigöra sig endast genom att gifva sitt handlingsätt ett förnuftigt, allmängiltigt, af egen öfvertygelse bestämdt ändamål.

20 Denna frigörelse kan nu studenten sätta i verket icke blott, såsom till en viss grad äfven skolgossen, i sitt enskilda lif, utan äfven i det samhällslif, han tillhör. Och häri består i afseende på studentens handlingsätt och lefverne den akademiska friheten.

Om den till myndiga år komne studenten eger politiska berättiganden eller kommunala eller andra samhällsrättigheter, är detta en sak för sig. Såsom student tillhör han detta särskilda, offentligen erkända akademiska samhälle med dess rättigheter och pligter. I detta samhälle är han stiftare af lag och sed. Och detta är icke något ringa värf. Ty god sed går likasom dålig i arf genom generationer.

30 Den student, som rätt betänker denna sin ställning, måste känna med sig, att på honom hvilar ett tungt ansvar. Af hvem skall fäderneslandet vänta sin framtid, om icke främst af sina mest bildade söner. Hvilket värde, vårt Finska fädernesland sätter på detta hopp, har det bevisat genom de jämförelsevis stora uppoffringar, det gjort och ännu dagligen gör för den vetenskapliga bildningen. Den finske studenten behöfver blott se sig omkring i lärosalarna och i de öfriga rum, som bevara universitetets samlingar eller tjena för ungdomens öfningar, för att öfvertyga sig härom. Han skall vid universiteterna i andra länder icke lätt finna motstycken till desamma. Fremlingen, som besöker oss, yttrar stundom sin förvåning i tadel öfver den lyx, ett så
40 fattigt land som Finland slösat på sitt universitets bygnader. Må så vara, om detta slöseri är för lärare och lärjungar förloradt. Men om vistelsen i dessa ljusa, prydliga, åt bildningen helgade salar dagligen erinrar dem om universitetets betydelse för fäderneslandet och om deras pligter mot detsamma, om den lyftar den unge studentens sinne och håg från det låga i lifvet, så är kostnaden icke bortkastad. Universitetets årsinkomst har länge uppgått till ungefär en sextondedel mot samtliga statsinkomster.¹ Detta anslag står öfver jämförelse med enahanda anslag i de flesta länder. Redan tanken härpå borde göra studentens hjerta ödmjukt – ödmjukt mot det folk, som af sitt hårdt
50 förtjenade dagliga bröd sparar en million för hans uppfostran, men tillika hos honom väcka känslan för den lycka att vara kallad att samla frukterna af denna det Finska folkets uppoffring och att till detta folk

¹ Häri inberäknadt ett temoprärt anslag och afkastningen af universitetets egna fonder.

återbära dessa frukter, mognade vid värmen af ett fosterländskt hjertas slag.

»Att en stor fosterlandsanda kan göra hvarje uppfostran god och ersätta en inskränkt undervisnings brister, det har många staters och äfven en gång Sveriges exempel bevisat».¹

Ja, fosterlandskärleken är den känsla, som skall uppbära och förädla hvarje meniskt sträfvande, skänka ökad styrka åt ansträngningen och åt ändamålet den form af allmän giltighet, som ger detsamma sitt berättigande. Ungdomen behöfver föga erinras härom, ty dess blick har ännu icke sträckt sig utom fäderneslandets gränser, hvilka omsluta allt, hvad den på jorden har kärt, och för ungdomshjertat är denna kärlek ett behof.

10

Samtiden har delvis uppburit tvenne läror, hvilka blifvit ställda i motsats mot patriotismens berättigande, och som fått namn af kosmopolitism och personlighetens rätt. Båda bära humanitetens stämpel och äro därför egnade att entusiasmera sina bekännare. Men dessa läror blifva falska, då de ställas i motsats mot nationaliteternas och statens berättigande.

Aktningen för allmän människorätt och den allmänna människokärleken äro den kristna kulturens ädla frukt. Men historien känner ingen annan allmänt menisklig kultur än den, som uppbäres af de särskilda nationerna. Beröfvad denna form blir den allmänna kulturen lika innehållslös som formlös. Med rätta har ifrandet för denna förmenta, rent meniskliga kultur fått namn af »flack» kosmopolitism. Läran har sitt upphof från 18:de seklets humanitetssträfvanden, hvilka å andra sidan efterträds af en rik både officiel och enskild samverkan mellan de civiliserade folken. Men bredvid dessa berättigade yttringar af folkens vunna bildning, har kosmopolitismen predikat sin förmenta högre humanitet, hvars villkor vore all nationel åtskillnads utrotande. Senast hafva Socialisterna tillegnat sig läran, för att lyckliggöra meniskligheten med universalrepubliken, medan de katolska ultramontanerna från sin ståndpunkt hylla densamma. Båda dessa företeelser borde vara tillräckliga att förgöra denna kosmopolitisin.

20

30

Läran om personlighetens rätt står socialismen nära, ehuru dess bekännare icke äro härom medvetna. Individens skall utvecklas till sann humanitet; denna sats är denna läras kärna. Stat och samhälle skola vara endast medel för denna individens utveckling, som alltså vore historiens slutändamål. Det återstår blott att afgöra: hvad sann humanitet är? Här återkommer alltså frågan om den allmäntmeniskliga kulturen *in abstracto*. Man har sökt hjälpa sig ur förlägenheten genom att fordra de meniskliga anlagens fria utveckling; ty då, menar man, kommer visst den sanna humaniteten till stånd, isynnerhet om man, såsom pedagogerna, tillägger: »harmonisk» utveckling. Men då utvecklingen likväl skall börja med uppfostran, blir det nödvändigt att veta: hvilka sagde anlag äro? en fråga, hvars besvarande står öppen för allt slags fantasteri. I hvarje händelse blir utvecklingens frihet på ett betänkligt sätt inskränkt genom att föregå i färdigt ordnade samhällsförhållanden, med tillhjälp af skolor o. s. v., reglerade i minsta detalj. Ja, det blir nära nog löjligt, att tala om anlagens fria harmoniska utveckling genom läsa, skriva och räkna.

40

50

Gifvet är, att ehuru dessa läror förvillat mångens omdöme, de icke förmått inverka på stats- och samhällslifvet. Staten, såsom statsmakt försvarar sin tillvaro och eger styrka härtill, emedan folkens national-

¹ Geijer på a. st. Andra artikeln.

medvetande förläna den. De civiliserade folken erkänna såsom sin uppgift att tillägna sig och utveckla den allmänt menckliga bildningen, emedan deras sjelfbestånd häraf beror. Ty en nation eger rätt till en sjelfständig historisk tillvaro, i den mon densamma utgör en representant af denna bildning. Men ingen nation sätter ifråga sin rättighet att försvara sitt sjelfbestånd mot hela den öfriga menckligheten. Och hvarje nation eger denna rätt, emedan den allmänna menckliga bildningen funnits, finnes och kan finnas till endast i denna form af nationel bildning. Likaså erkännes hos de kristna folken individens

10 människovärde, och samhällsinstitutionerna bestämmas af detta erkännande. Men hos intet folk sättes ifråga individens pligt att gifva sitt lif för försvarande af nationens sjelfbestånd. Ty endast i staten, såsom sammanfattningen af en nations lag och sed, kan individen åtnjuta detta erkännande; men lagen och seden finnas derigenom, att nationen såsom nation lefver och består, har en historia, en forntid och en framtid.

Denna är verklighetens dom öfver sagde lärör. Patriotismen erkänner domens rättvisa. Vetenskapen har ända från Aristoteles bevisat deras grundlöshet, med ökad klarhet och fasthet efter medeltidens slut,

20 allt eftersom Europas nuvarande statslif utbildat sig på nationalmedvetandets grund – eller närmare: allteftersom nationaliteterna sjelfva historiskt formerats.

Företrädesvis för studenten föreligga bevisen för det anförda. Han är af sitt folk kallad till vetenskaplig bildning, d. ä.: till delaktighet af den allmänt menckliga bildningen i dess upphöjdaste form. Genom upprätthållandet af de bildningsanstalter, som skola föra honom härtill, ger staten individens rätt, *människovärdet*, dess högsta erkännande. Men han är kallad dertill af *sitt* folk för att framför alla andra dess söner hos detta folk upprätthålla denna bildning och dermed dess rätt

30 att lefva såsom nation bland nationernas tal. Att han är medvetande af denna sin kallelse, derom skall hans patriotism bära vittnesbörd.

Verkligheten är det närvarande. Äfven i individens lif såsom i folkens sammansluter den närvarande stunden i sig förtid och framtid. Förgår den utan verk och gerning, är det förgångna gagnlöst och framtiden förspild. Ingen känsla kan lättare än patriotismens stanna vid en tom entusiasm, emedan ingen är mera upphöjd och tillika mera naturfost-rad, allmän och lätt väckt. Den stannar dervid, om dess bevisande förlägges endast i en dimhöljd drömverld, medan det närvarande fylles med toma ord och demonstrationer. Men den student, som ur sin

40 patriotism hemtar krafter till ansträngdt, uppoffrande arbete för att fylla sin närvarande samhällsställnings pligter, han höjer derigenom denna känsla till den förnuftiga öfvertygelse och sedliga vilja, som gifva borgen för ett, fosterland och mencklighet gagnande mannalif. Det är dessa studenter, som utgöra blomman af fäderneslandets ungdom, det är de, till hvilka detta fädernesland ställer sitt framtidshopp.

Siitpä nyt tie menevi,
 Ura uusi urkenevi
 Laajemmille laulajoille,
 Runsahammille runoille
 Nuorisossa nousevassa,
 Kansassa kasvavassa.

50